İslamiyet'in Kabulünden Sonraki Dönem Destanları

1. Ölümsüzlüğe ulaşan insanlar vardır. Onlar, tarih yazar ve tarihin ta kendisi olurlar. Büyük insanlardır. Her büyük insan gibi tarihe kaynaklık ederler. Büyük sözler söylerler. İşte büyük insanların büyük sözlerinden meydana gelen Kırgızlara ait bu destan, dünyanın en uzun destanı. Adını destan kahramanının gücünden, bilgeliğinden almış. Yalnızca ona yer vermemişler bu büyük destanda. Onunla beraber oğlu da torunları da anlatılmış. Sekiz bölüme sığdırmışlar bu kocaman yürekleri, koca insanların yaşamlarını. Sekiz bölümden taşan birçok hayal, hayat ve kahramanlık… Sekiz bölümün tamamında kendinizi kaptırdığınız hızlı, heyecanlı ve aksiyon dolu birçok olay…

Bu parçada sözü edilen destan aşağıdakilerden hangisidir?

A) Battal Gazi
B) Köroğlu
C) Danişmant Gazi
D) Manas
E) Cengiz Han

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde boş bırakılan yere cümle sonunda yay ayraçla verilen ifadenin getirilmesi bilgi yanlışına neden olur?

A) Cengiz Han'ın hayatı, kişiliği ve fetihlerini konu alan Cengizname günümüze kadar yaşatılmış İslami Dönem - - - - destanıdır. (Türk)

B) Danişmentname ya da - - - -, Anadolu'da Danişmentlilerin kurucusu etrafında oluşmuştur. (Danişment Gazi Destanı)

C) - - - -, tarihî bir şahsiyet olan Battal Gazi'nin menkıbevi hayatını, Anadolu'ya yerleşen Müslüman Türklerin gözüyle aktaran bir destandır. (Battalname)

D) - - - -, halkın gözünde adaleti, yiğitliği, yardımseverliği ve inancı ifade ettiğinden Türk halkının gönlüne girmiş bir kahramandır. (Köroğlu)

E) Satuk Buğra Han Destanı, - - - - hükümdarı Abdülkerim Satuk Buğra Han'ın kişiliğini, İslam dinini kabulünü ve İslamiyet'i yaymak için verdiği mücadeleleri anlatan bir destandır. (Moğol)

MEB 2018 - 2019 • Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü

3. Kırgızca Metin

…
Bu baybiçe Çıırıçı
Manastı sır beşikke bölödü.
Manastı Hızır cölüdü,
Manas kabak cerden buguldu,
Kıpır minen busurman

Manastın kabarı mıktap uguldu
Manas emi küülödü
Manas beşikte çatıp sölödü:
"Ak sakal ateke Cakıp Kan
Busurman colun açamın

Kapırdın malın çaçamın
Kapırga ketet kılamın
Busurman colın açamın
Cakıp Kan oşu kepti ukkanda
Ala baş corgo çaar at

Alıp kelip tokuttu
…

Günümüz Türkçesiyle

…
Bu baybiçe Çıırıçı
Manas'ı altın beşikte beledi
Manas'ı Hızır bekledi
Manas beşiğinden doğruldu
Kâfir ile Müslüman'a

Manas'ın bu işi hemen duyuruldu.
Manas hem gülüyordu
Hem de beşikte yatıp söylüyordu:
"Ak sakal atam Yakup Han,
Müslüman'ın yolunu açacağım

Kâfirin malını dağıtacağım
Kâfire sefere çıkacağım
Müslüman'a yardıma koşacağım."
Yakup Han bu sözü duyunca
Ala baş yörük atı

Alıp gelip eyerletti.
…

Bu dizelerden Manas'ın kişisel özelliklerinden hangilerine ulaşılabilir?

A) Sabırlı, anlayışlı ve iyi kalplidir.
B) İnançlı, cesur ve yardımseverdir.
C) İleri görüşlü, gururlu ve disiplinlidir.
D) Hoşgörülü, merhametli, sakindir.
E) Mantıklı, açık sözlü ve alçak gönüllüdür.

4. I

Uygur ilinde, Hulin adında bir dağ vardı. Bu dağdan Tuğla ve Selenge adında iki ırmak çıkardı. Bir gece bu iki ırmak arasındaki bir ağaca gökten mavi bir ışık indi. Ağacın gövdesinde gittikçe kabaran bir şişkinlik meydana geldi. Bir gün bu şişkinlik yarıldı, içinden beş çocuk çıktı. Halk bunları alıp büyüttü, hepsine ayrı ayrı adlar koydu.

II

Hz. Muhammed kanatlı atı Burak'ın sırtında göklere yükseldiği "Miraç Gecesi'nde" gök katlarında kendinden önceki peygamberleri görür. Bunlar arasında birini tanıyamaz ve Cebrail'e bunun kim olduğunu sorar.

Cebrail:

"Bu peygamber değildir. Bu sizin ölümünüzden üç asır sonra dünyaya inecek olan bir ruhtur. Türkistan'da sizin dininizi yayacak olan bu ruh " Abdülkerim Saltuk Buğra Han" adını alacaktır."

Bu destan parçalarıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) I. parça İslamiyet öncesi, II. parça İslami döneme aittir.
B) I. parçada mekân belirsiz II. parçada belirlidir.
C) I. parçada açıklayıcı, II. parçada tartışmacı anlatım kullanılmıştır.
D) I. parçada dinî, II. parçada evrensel ögelere yer verilmiştir.
E) Her iki parçada da tarihî bir gerçeklik söz konusudur.

5. (Halife ordusu İstanbul üzerine yürür. Kayser Asatur, Battal'ı yenemeyeceğini anlar, cadılardan yardım diler. Kûzende Cadı, askeriyle savaş alanına gelir.)

… Seyyid, Aşkar'ı sürdü, ileri geldi, tîğ (kılıç) çaldı, lâîni (lanetlenmiş yaratığı) iki pâre (parça) eyledi. Câzûlar leşkerinden (askerinden) grîv (bağırtı, çığlık) koptu. İslam leşkeri tekbîr getirip at saldılar. Seyyid dahi nâra urdu, hamle eyledi. Câzû leşkeri ayruk (artık) durmadılar. Kûzende'nin gövdesin alıp kaçtılar.

Bu metinle ilgili,

I. Dinî kavramlar kullanılmıştır.
II. Anlatıcı Seyyid Battal Gazi'dir.
III. Mekân belirli ancak zaman belirsizdir.
IV. Öyküleyici anlatım biçiminden yararlanılmıştır.

yargılarından hangilerine <u>ulaşılamaz</u>?

A) Yalnız I. B) Yalnız II. C) I ve II. D) II ve III. E) III ve IV.

6. I. Cengiz Han, kendisini arayan beğlerin her birine, ayrı ayrı damga verdi, kuş verdi, ağaç ve uran (parola) verdi.
II. Sonra Cengiz, çok çalıştı. Çok büyük devlet kurdu. Bu devleti çocukları arasında bölerek bu dünyadan ayrıldı.
III. Buduncaroğlu Kıyat'a: "Senin ağacın çam, kuşun sungur, uranın arucan ve damgan palan olsun!" buyurdu.
IV. Dokuz boydan gelen on adam, Cengiz'i bulup atlarını azad edip salıverdiler.
V. Altın Boy'un beğleri toplandılar. Alanguva'dan Cengiz'in yerini öğrendiler.

Bir destanın olay örgüsüne ait karışık verilmiş metinler, aşağıdakilerin hangisinde doğru sıralanmıştır?

A) I - III - IV - II - V
B) II - V - I - III - IV
C) III - V - IV - I - II
D) IV - V - II - I - III
E) V - IV - I - III - II

7. … Ey Şattat ve ey nestor! Bilünüz ve âgâh olunuz kim, ben bu Rum'a (Anadolu'ya) anunçün geldim ki mal ve hazine cem kılam (toplayam) dahi gerü dönem yok; andan ötürü geldim kim illeri ve bu şarları (şehirleri) İslâma döndürem.

… İslam dinin Melik bunlara arz kıldı, imana davet eyledi; "Müslüman olunuz, dedi yohsa hepinüzi kıraruz." Çün kâfirler bu sözü işittiler, şunlara kim Hak hidâyet verdi, Müslüman oldular, şunlara kim vermedi, kahır kılıcından helâk eyledi.

Bu metnin konusu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yurt sevgisi
B) Baskı ve zulüm
C) Din uğruna savaş
D) Kültürel yozlaşma
E) Bağımsızlık mücadelesi

